

voegde: *Ons Volk*. Het initiatief daartoe was genomen door de studenten Han Gelder (Leiden) en Wim Eggink (Utrecht), beiden nauw betrokken bij het ontstaan van het studentenverzet. Zij waren van opinie dat de andere illegale bladen te veel beschouwingen en te weinig feitelijkheden publiceerden. Daar kwam nog bij dat zij er zeker van waren dat zij er vooral door hun verbindingen in kringen van ondergedoken studenten in zouden slagen, hun nieuwe blad een flinke start te geven. Inderdaad, *Ons Volk* begon te verschijnen in de opmerkelijk hoge oplaat van 55 000 exemplaren (dat werden er later 120 000); het werd op vijf plaatsen gedrukt en het werd hoofdzakelijk door studenten verspreid. Er lag een omvangrijke organisatie aan ten grondslag. Deze organisatie ging ook een illegaal blad drukken voor de Nederlandse arbeiders in Duitsland: *Het Vaderland*¹, en stelde voorts haar technische apparaat ter beschikking aan een in oktober '43 door mr. D. C. B. Mesritz opgericht illegaal blad, *De Toekomst*, dat (de titel geeft het al aan) naoorlogse problemen ging belichten. Gelder en Eggink vielen in januari '44 in Duitse handen, als uitvloeisel van een grote actie van de *Sicherheitspolizei* tegen de *Parool*-groep, Mesritz in mei.²

Enkele maanden vóór *De Toekomst* was nog een ander illegaal blad gaan verschijnen dat zich op naoorlogse problemen concentreerde: *De Ploeg*. Hier zaten vier Groninger studenten achter: een oud-redacteur van het studentenblad *Der Clercke Cronike*, M. J. Hartgerink, de vertegenwoordiger van Groningen in de 'Raad van Negen', A. J. van der Leeuw, en de twee leiders van het 'waarschuwingsapparaat' der Groninger studenten, M. A. Boers³ en H. Hommes. *De Toekomst* maar vooral *De Ploeg* wisten voor hun artikelen vooraanstaande auteurs aan te trekken, onder wie de drie Groninger hoogleraren dr. G. van der Leeuw, dr. J. H. van Meurs en mr. C. W. van der Pot, alsmede de Wassenaarse advocaat mr. J. J. Schokking en de secretaris van de Rotterdamse Kamer van Koophandel, mr. G. E. van Walsum, ex-hoofdredacteur van het (in '41 opgeheven) christelijk-historische dagblad *De Nederlander*. De verschijning zowel van *De Toekomst* als van *De Ploeg* wekte

¹ Hiervan verschenen zes nummers, telkens in een oplaat van 6 000 exemplaren. Adressen van arbeiders kreeg men hoofdzakelijk van kerkelijke organisaties die met hun lidmaten in Duitsland in contact stonden. De verzending geschiedde van Duitse grensplaatsen uit waar de bladen door Rijnschippers heengebracht werden; de pakken werden ook wel door koeriers over de grens gebracht. ² Zoals wij reeds in ons vorige deel vermeldden, pleegde Gelder zelfmoord bij zijn arrestatie. Eggink overleed in het tuchthuis Hameln, Mesritz stierf in een Duits concentratiekamp. De publikatie van alle drie de bladen werd voortgezet, waarbij J. F. Glastra van Loon zowel in de redactie van *Ons Volk* zat als in die van *De Toekomst*. ³ Boers werd in maart '45 wegens spionage gefusilleerd.